

Waar gaat deze infokaart over?

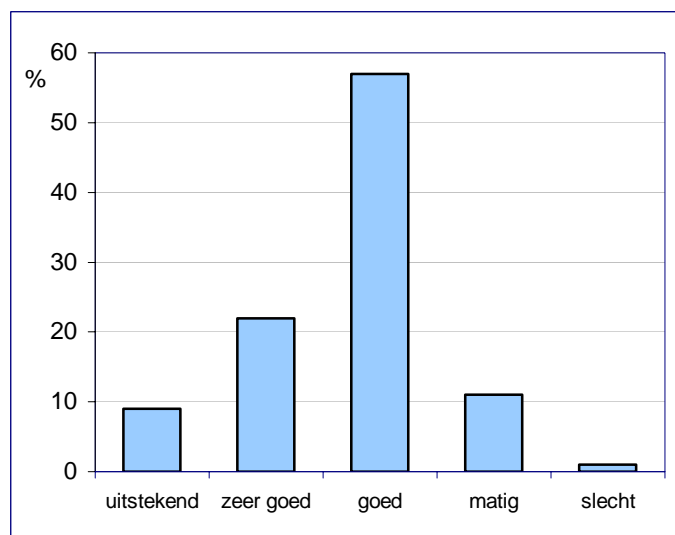
Gezondheid hangt af van het lichamelijk, psychisch en maatschappelijk welbevinden. We spreken ook wel van gezondheidsgerelateerde kwaliteit van leven. De kwaliteit van leven is een samenvattende maat waarin objectieve en subjectieve aspecten van zowel de lichamelijke als psychische gezondheid zijn opgenomen [1]. Zo komt eerst aan bod hoe de volwassenen zelf hun gezondheid beoordelen. Ook wordt nader ingegaan op de psychische gezondheid van de volwassen bevolking. Om de kwaliteit van leven van de bevolking in Brabant en in de Oosterschelderegio (Zeeland) in kaart te brengen zijn twee totaalscores berekend: één voor de lichamelijke kwaliteit van leven en één voor de psychische kwaliteit van leven. Hoe hoger de scores hoe beter de kwaliteit van leven. Beperkingen als gevolg van de gezondheid zijn van invloed op de kwaliteit van leven. Ook dit wordt in deze infokaart beschreven. De gegevens hebben betrekking op de bevolking van 19 t/m 64 jaar in de provincie Brabant en de Oosterschelderegio (Zeeland).

Kerngegevens

- Van de volwassen bevolking in de Brabantse regio's ervaart 12-14% de eigen gezondheid als matig tot slecht, in de Oosterschelderegio is dit 11%.
- De eigen gezondheid wordt relatief vaker als matig tot slecht beoordeeld door inwoners die grote moeite hebben met rondkomen (35%) en niet-westerse allochtonen (28%).
- Het percentage volwassenen dat aangeeft zich psychisch ongezond te voelen, is in Eindhoven het hoogst van alle GGD-regio's (24%). In de regio Hart voor Brabant en de Oosterschelderegio ligt het percentage dat zich psychisch ongezond voelt het laagst (15%).
- Psychische ongezondheid komt twee keer zo vaak voor bij alleenstaanden, in vergelijking met gehuwden/ samenwonenden
- Naarmate men ouder wordt, neemt de kwaliteit van leven op lichamelijk gebied af en op psychisch gebied toe.
- Lager opgeleiden beoordelen hun gezondheid minder goed, voelen zich vaker psychisch ongezond en hebben vooral op lichamelijk gebied een slechtere kwaliteit van leven.

Het grootste gedeelte van de volwassen bevolking ervaart eigen gezondheid als goed

Het oordeel over de eigen gezondheid is gebaseerd op veel verschillende gezondheidsaspecten, zoals chronische aandoeningen, psychische klachten, lichamelijke beperkingen, arbeidsongeschiktheid en sociale steun. Het relatieve belang van de verschillende aspecten voor de ervaren gezondheid blijkt afhankelijk van geslacht, leeftijd, tijdperiode, sociaal-economische status en cultuur [1]. Landelijk onderzoek laat zien dat in totaal het percentage dat de gezondheid goed ervaart in de periode 1984-2003 is afgenomen [1].

Figuur 1. Ervaren gezondheid (%)

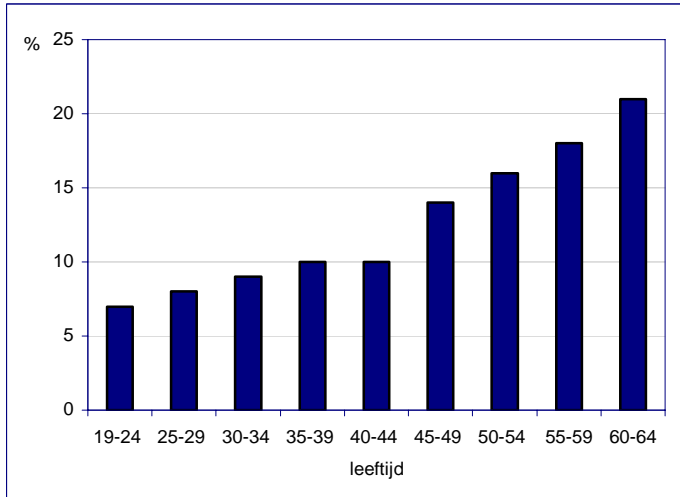
Van de volwassenen beoordeelt 9% de eigen gezondheid als uitstekend, 22% als zeer goed, 57% als goed en 12% als minder dan goed (zie figuur 1). Op regionaal niveau zijn er geen duidelijke verschillen in ervaren gezondheid waar te nemen: in de Brabantse regio's en de Oosterschelderegio varieert het percentage dat de eigen gezondheid matig tot slecht vindt van 11-14%. De eigen gezondheid wordt in de onderzochte regio's beter ervaren dan in Nederland. Uit landelijk onderzoek blijkt dat ongeveer 20% van de volwassenen de gezondheid als minder dan goed ervaart. [2]

Er is een duidelijke relatie tussen de ervaren gezondheid en leeftijd (zie figuur 2). Met de leeftijd neemt het percentage dat de eigen gezondheid als matig tot slecht beoordeelt toe. Bij de jongste volwassenen (19 t/m 24 jaar) is dit 7%, bij de oudste groep (60 t/m 64 jaar) is dit 21%. Het hebben van een chronische ziekte blijkt samen te gaan met ervaren gezondheid. Rugaandoeningen, artrose en migraine komen vaak voor (zie ook de infokaart over ziekten en letsels) en hangen redelijk sterk

* Voor het meten van de kwaliteit van leven is hier gekozen voor een korte vragenlijst, als onderdeel van de gezondheidsenquête: de 'Short Format 12' (SF-12). De SF-12 bestaat uit twaalf vragen over zowel de lichamelijke als psychische gezondheid.

** De psychische gezondheid in de afgelopen maand is gemeten met de 'Mental Health Inventory 5' (MHI-5). Op basis van vijf vragen naar gevoelens van geluk, somberheid en angst wordt bepaald of er sprake is van psychische ongezondheid.

samen met de ervaren gezondheid. Daarom behoren deze ziekten tot de belangrijkste oorzaken voor de ervaren ongezondheid bij de bevolking. [1]

Figuur 2. Een matige tot slechte ervaren gezondheid (%) naar leeftijd in jaren

De eigen gezondheid wordt relatief vaker als matig tot slecht beoordeeld onder de volwassenen die alleen lager of geen onderwijs gevolgd hebben (32%) en volwassenen die grote moeite hebben met rondkomen (35%). Daarnaast springen niet-Westerse allochtonen er in negatieve zin uit: 28% ervaart hun gezondheid matig tot slecht, terwijl dit bij de autochtonen 11% is.

Psychische ongezondheid komt het meest voor in stedelijke gebieden

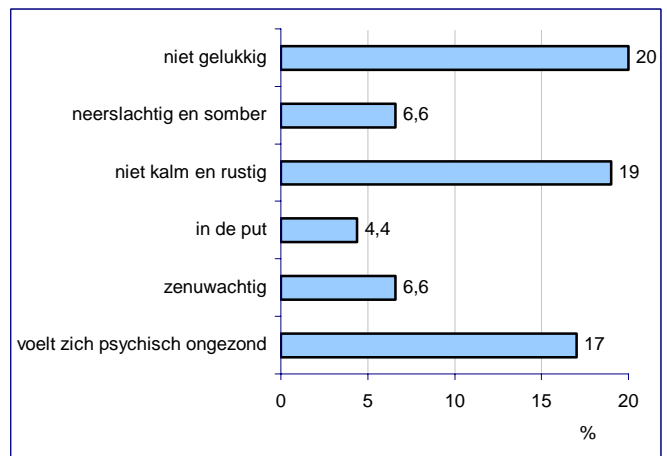
Psychische klachten omvatten gevoelens van psychische verstoring, zoals gevoelens van angst, depressie, slaapverstoring en stress. Dit kan leiden tot zichtbaar leed, een (gedeeltelijk) onvermogen tot functioneren en een verhoogd risico op sterfte, pijn en beperkingen [1].

Van de volwassenen in Eindhoven voelde 24% zich in de afgelopen maand psychisch ongezond, gevolgd door de regio's West-Brabant en Zuidoost-Brabant (beide 18%), de regio Hart voor Brabant (15%) en de Oosterschelderegio (14%). Emotionele problemen, zoals depressieve en angstige gevoelens, dragen bij aan het minder goed functioneren. 11% voelt zich beperkt in het psychisch functioneren, omdat het werk of andere bezigheden in de afgelopen vier weken niet zo zorgvuldig als gewoonlijk is uitgevoerd. Uitschieters zijn Eindhoven (16%) en de Oosterschelderegio (8%).

De mate van stedelijkheid blijkt van invloed te zijn op de psychische gezondheid. Het percentage dat zich psychisch ongezond voelt, varieert van 14% in niet stedelijke gebieden tot 20% in sterk stedelijke gebieden. De negatieve invloed van

stedelijkheid op de psychische gezondheid hoeft overigens niet persé het stadse leven zelf te zijn. Stadsbewoners verschillen op meer factoren van plattelandsbewoners: zo hebben ze gemiddeld een lagere sociaal-economische status en wonen ze in slechtere huizen. Ook trekken mensen met psychische problemen vaak naar de stad [1].

De psychische gezondheidstoestand in de onderzochte regio's is vergelijkbaar met die in Nederland. De psychische ongezondheid komt vooral tot uiting in het niet gelukkig zijn en zich niet kalm en rustig voelen (zie figuur 3). Dit wordt ook in landelijk onderzoek aangetoond [1].

Figuur 3. Psychische ongezondheid (%)

De psychische gezondheid hangt samen met de leeftijd. Psychische ongezondheid komt bij de 60- t/m 64-jarigen met 15% het minst voor. Uit tabel 1 blijkt dat ook andere persoonskenmerken van invloed zijn op de psychische gezondheid.

Vrouwen voelen zich vaker psychisch ongezond dan mannen. Daarnaast worden relatief hoge percentages gevonden bij personen zonder opleiding of lager onderwijs, niet-westerse allochtonen en in één-oudergezinnen. Bij alleenstaanden komt psychische ongezondheid meer voor dan bij volwassenen die gehuwd zijn of samenwonen. Hiervoor zijn twee verklaringen. Enerzijds biedt een goede relatie bescherming tegen het ontwikkelen van psychische problemen. Anderzijds is het voor mensen met psychische problemen vaak lastig zo'n relatie op te bouwen of te behouden [1].

De kwaliteit van leven in de GGD-regio's is vergelijkbaar met die in Nederland

Kwaliteit van leven wordt gedefinieerd als het functioneren van personen op lichamelijk, psychisch en sociaal gebied en de subjectieve evaluatie daarvan [1].

De totaalscores van de lichamelijke én psychische kwaliteit van leven van de volwassen bevolking in de onderzochte regio's komen overeen met de landelijke totaalscores. Dit bete-

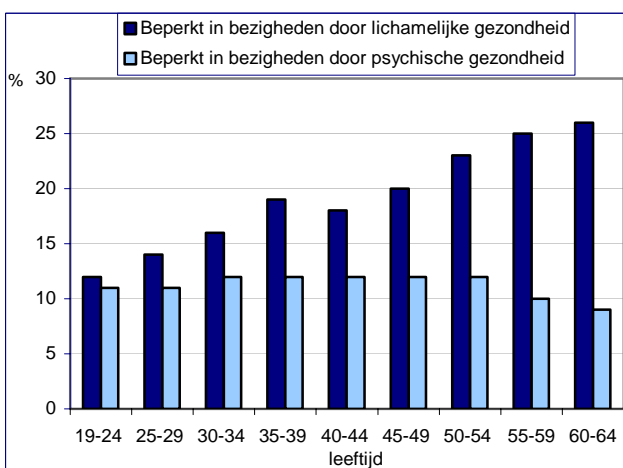
kent dat het in de GGD-regio's even goed gaat met de bevolking als gemiddeld in Nederland [2].

Tabel 1. De psychische ongezondheid (%) naar persoonskenmerken

	%
mannen	15
vrouwen	20*
HBO/WO	12
HAVO/VWO/MBO	15
MAVO/LBO	19*
geen opleiding/lager onderwijs	34*
Nederlands	15
Overig westers	21*
Niet-westers	38*
Overige gezinssamenstellingen	16
Eén-oudergezinnen	33*
Gehuwd/samenwonend	15
Ongehuwd/gescheiden (levend)	25*
Weduwe/weduwnaar	30*

* wijkt significant af van eerstgenoemde categorie (binnen persoonskenmerk)

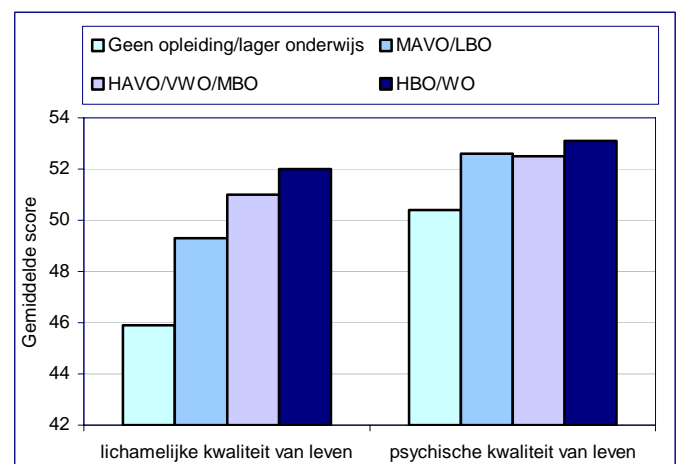
Landelijk onderzoek laat zien dat de kwaliteit van leven op lichamelijk gebied duidelijk afneemt met de leeftijd [1]. Dit wordt ook voor de 19- t/m 64-jarige Brabanders en Zeeuwen gezien. Kleine scoreverschillen tussen groepen kunnen al op significante gezondheidsverschillen duiden. Met name klachten rond mobiliteit en zelfzorg nemen sterk toe met de leeftijd [1]. Ongeveer één op de vijf volwassenen heeft in de afgelopen vier weken hinder ondervonden van de lichamelijke ongezondheid.

Figuur 4. Het lichamelijk en psychisch functioneren (%) naar leeftijd in jaren

In tegenstelling tot lichamelijke beperkingen nemen beperkingen door emotionele problemen af met de leeftijd (zie figuur 4). Eerder is beschreven dat de 60- t/m 64-jarigen relatief vaker aangeven zich psychisch gezond te voelen.

Vrouwen en alleenstaanden (met name gescheiden personen) hebben een slechtere kwaliteit van leven, zowel voor de lichamelijke als de psychische aspecten. Dit wordt ook in landelijk onderzoek aangetoond. Duidelijkere verschillen in de kwaliteit van leven zien we tussen verschillende opleidingsniveaus. Volwassenen met een lagere opleiding rapporteren een gemiddeld slechtere lichamelijke kwaliteit van leven dan volwassenen met een hogere opleiding. Dit beeld is voor de psychische kwaliteit van leven minder duidelijk (zie figuur 5).

Figuur 5. De lichamelijke en psychische totaalscore voor kwaliteit van leven naar opleidingsniveau

Het lichamelijk en psychisch functioneren hangt samen met de ervaren gezondheid. Van de volwassen bevolking die zich lichamelijk belemmerd voelt in de dagelijkse bezigheden, ervaart 42% de eigen gezondheid als matig tot slecht. Voor hinder als gevolg van emotionele problemen is dit 36%. Daarnaast rapporteert 78% van de volwassenen die beperkt worden door emotionele problemen, zich psychisch ongezond te voelen. Ook beoordelen de volwassenen hun gezondheid minder goed als zij gehinderd worden bij sociale activiteiten.

Oosterschelderegio

Het percentage in de Oosterschelderegio dat de eigen gezondheid als matig of slecht beoordeelt is vergelijkbaar met de overige regio's (11%). Het aandeel volwassenen dat zich psychisch ongezond voelt is in de Oosterschelderegio het laagst: 8%. Dit geldt eveneens voor het percentage dat zich beperkt voelt door emotionele problemen: 8%. Het percentage dat zich beperkt voelt door de lichamelijke gezondheid is vergelijkbaar met de overige regio's: 20%.

Opvallende verschillen tussen gemeenten:

Borsele

De gemeente Borsele heeft het laagste percentage dat de eigen gezondheid als niet goed beoordeelt: 7%. Het percentage dat zich psychisch ongezond voelt ligt in Borsele ook lager dan gemiddeld: 12%. Samen met Kapelle (11%) hebben deze gemeenten het laagste percentage.

Goes

Op alle items scoort de gemeente Goes vergelijkbaar met het gemiddelde van de Oosterschelderegio.

Kapelle

De gemeente Kapelle scoort relatief gunstig op de meeste items. Zo is hier het percentage dat de eigen gezondheid als niet goed beoordeelt relatief laag (8%). Het percentage volwassenen dat zich psychisch ongezond voelt is in de gemeente Kapelle het laagst van alle gemeenten: 11%. Dit geldt ook voor het percentage dat zich beperkt voelt in bezigheden door lichamelijke gezondheid (16%) en door emotionele problemen (5%).

Reimerswaal

De gemeente Reimerswaal wijkt niet opvallend af van de rest van de Oosterschelderegio.

Tholen

Ook de gemeente Tholen wijkt nauwelijks af van de rest van de Oosterschelderegio.

Schouwen-Duiveland

De gemeente Schouwen-Duiveland scoort op de meeste items gemiddeld vergeleken met de Oosterschelderegio als geheel. Een uitzondering geldt voor het percentage volwassenen dat zich psychisch niet goed voelt. Dit is in Schouwen-Duiveland met 16% het hoogst.

Noord-Beveland

De gemeente Beveland scoort relatief ongunstig op veel items. Zo is het percentage dat de eigen gezondheid als matig of slecht beoordeelt het hoogst met 16%. Daarnaast heeft deze gemeente ook het hoogste percentage volwassenen dat zich beperkt voelt als gevolg van lichamelijke gezondheid (24%) en als gevolg van emotionele problemen (10%).

Hoe komt de GGD aan deze informatie?

De gegevens in deze infokaart zijn afkomstig uit de volwassenenmonitor 2005 van de GGD'en van Brabant en Zeeland. Het onderzoek is uitgevoerd in de GGD-regio's West-Brabant, Hart voor Brabant, Eindhoven, Zuidoost Brabant en Oosterschelde (zie figuur 6). In 2005 hebben bijna 44.000 19- t/m 64-jarigen in Brabant en Zeeland een vragenlijst ingevuld. Waar in deze infokaart risicogroepen worden beschreven, is steeds gekeken naar geslacht, leeftijd, etniciteit, burgerlijke staat, huishoudsa-

menstelling, opleiding, werksituatie, kunnen rondkomen, mate van verstedelijking en GGD-regio.

Meer informatie?

Voor meer resultaten uit de volwassenenmonitor gaat u naar www.GGDgezondheidsatlas.nl. Op deze website vindt u meer cijfers. Daar vindt u tevens een link naar de andere infokaarten die over de 19- t/m 64-jarigen zijn geschreven.

Deze informatie is met name bedoeld voor de gemeenten bij het maken van gezondheidsbeleid. De GGD Zeeland kan gemeenten bij het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van gezondheidsbeleid ondersteunen.

Bron: www.gezondheidsatlas.nl

Figuur 6. GGD-regio's Zeeland en Brabant

Bronnen

1. RIVM; www.rivm.nl, Nationaal Kompas Volksgezondheid
2. CBS; www.statline.nl

Colofon

Auteurs: Rebecca Bareman

GGD West-Brabant, afdeling Gezondheidsbevordering

Karin Weterings

GGD Zeeland, afdeling Beleidsadviering en -Ondersteuning

www.ggdzeeland.nl en www.GGDgezondheidsatlas.nl

© GGD Zeeland, Goes, mei 2007.